

Öfvergångsbestämmelserna.

Böra, i den mån här ofvan gjorda ändringsförslag vinna beaktande, undergå jämkning.

Stockholm den 22 februari 1911.

A. Åkerman.

Nr 301.

Af herr **Christiernson m. fl.**, i anledning af *Kungl. Maj:ts* i propositionen nr 35 upptagna förslag till lag om ekonomiska föreningar.

Kungl. Maj:ts proposition nr 35 med förslag till lag om *ekonomiska* föreningar innebär i vissa afseenden en förbättring jämförd med lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895, men i andra afseenden, genom den schablonmässiga efterapningen och kopieringen af nya aktiebolagslagen, innebär förslaget afgjorda *försämringar* i nu rådande förhållanden.

Den ytterst välbehöfliga *sakliga* revision af föreningslagen, som borde ha företagits i syfte att anpassa lagen efter de kraf erfarenheten ställer på densamma, har uteblifvit och i stället inskränkt sig till en delvis formell ändring. Att så skett beror först och främst på den instruktion Kungl. Maj:t gifvit den kommitté, som fick på sin lott att utarbete ny aktiebolagslag. Själfr framhåller också kommittén, att dess arbete härigenom »måst begränsas» till att ernå »öfverensstämmelse mellan aktiebolags- och föreningslagarna». Hur litet en ur denna en-

sidiga synpunkt företagen revision kan ha varit gagnande för den ekonomiska föreningsverksamheten behöfver icke särskildt påvisas; resultatet blef också icke en för den kraftigt växande ekonomiska föreningsverksamheten stödjande och reglerande lag, utan en delvis hämmande och stärfjande, såsom den förra året framlagda men dess bättre af Riksdagen afslagna föreningslagen. Sedan dess har visserligen herr justitieministern i någon mån sökt att borttaga en del oegentligheter i lagen, så att det i år framlagda förslaget är bättre än fjorårets, men dock långt ifrån tillfredsställande. Vi tillåta oss därför hemställa om vissa ändringar, afsedda att göra lagen mera nyttig och lämplig för den ekonomiska föreningsverksamheten.

Stadgandet i § 2, att ekonomisk förening uttryckligen medgifves försälja till icke-medlemmar, men blott mot kontant betalning, är sundt och mot detsamma göras heller icke några invändningar. Då föreningarna sträfva efter att äfven till medlemmarna försälja endast mot kontant betalning, hafva de så mycket mindre anledning att motsätta sig förbudet mot kreditförsäljning till andra än medlemmar. I ett afseende är dock detta förbud orättvist, då det strider mot de ekonomiska principer gross- och partihandeln arbetar efter. Att för ekonomisk förening, som har till ändamål att *uteslutande* försälja i parti, stadga förbud för kredithandel med andra än medlemmar, innebär ett partitagande mot en dylik förening. Genom ett dylikt förbud kommer den partiförsäljande föreningen i en undantagsställning. Och när hänsyn tages till att den kooperativa partihandeln såväl i vårt land som särskildt i andra länder i hög grad ägnar sig åt *produktion*, skulle förbudet hindra föreningen för partihandel att afsätta alster af sin produktion. Då lagen medgifver produktionsförening rätten att annorledes än mot kontant betalning försälja sina alster till icke-medlemmar, bör en liknande frihet tillkomma förening, som har till uppgift att i parti tillhandahålla andra föreningar varor.

Att gross- och partihandeln i allmänhet försäljer per kredit och endast i undantagsfall fordrar kontant betalning, är en så bekant sak, att den ej behöfver bevisas. Och betecknande härför är att sockertrusten, landets bäst organiserade och hänsynslösaste grosshandlare, som på grund af sin monopolställning kan föreskrifva nästan hvilka villkor som helst, icke ansett sig kunna genomgripa kontant-betalnings-systemet, utan medgifver 10-dagars kredit. Det kan då icke vara lagstiftningen värdigt att för den kooperativa grosshandeln föreskrifva strängare bestämmelser än hvad som är rådande inom det ekonomiska lifvet i allmänhet. Ett tillägg till paragrafen, angifvande rätt för förening, som

har till uppgift att tillhandahålla varor i parti, att försälja till andra medlemmar pr kredit, är därför nödvändigt.

I den hänsynslösa agitation mot den kooperativa rörelsen, som bedrifves från åtskilliga håll, där man under sken af omsorg om den enskilda företagsamheten söker motarbete en behöflig och för konsumenternas intressen högst nyttig konkurrens, har bland de använda smutsiga vapnen äfven varit försöken att göra de i firmabeteckningen lagligen föreskrifna orden »utan personlig ansvarighet» till detsamma som en förklaring om föreningarnas ekonomiska *oansvarighet*. Meningen med dessa försök har naturligtvis varit att på detta sätt misstänkliggöra denna förenings verksamhet och såmedels skada dess ekonomiska anseende. För att åskådliggöra arten af denna agitation tillåta vi oss återgifva följande, som återfinnes i »Meddelanden från Sveriges Minuthandlares Riksförbund, tidskrift för föreningsrörelsen bland Sveriges detaljhandlare.»

I nr 2 af nämnda tidnings årgång 1910 skrives under rubriken »Kooperationen och Riksförbundet»:

»I denna skrivelse fästa vi banksyndikatets uppmärksamhet på det egendomliga uti att föreningar utan personlig ansvarighet tillåtas teckna säkerhet å i bank belånade papper, *ehuru ju en dylik säkerhet ju rent af är ingen*».

Längre ned i samma artikel står:

»I skrivelsen uttala vi slutligen önskvärldheten af att banksyndikatet ville tillse, att syndikatet tillhörande banker och bankirhus ej såsom nu på en del håll är fallet, belåna papper, å hvilka föreningar utan personlig ansvarighet tecknat säkerhet, utan att denna transaktion styrkes såsom för hvarje annan köpman genom minst tvenne solventa namn, hvarigenom ju en *oansvarig förenings* namnteckning är öfverflödig».

Då ekonomisk förening enligt lagen ansvarar med *alla* sina tillgångar, förfallna men ej guldna insatser och andra tillgångar inberäknade, så framgår hur falskt detta tal om oansvariga föreningar i själfva verket är. Dels för att redan i firmabeteckningen angifva denna förenings ansvarighet, dels för att markera medlemmarnas frihet från personligt tillskott, torde det vara lämpligt att de lätt misstydda orden »utan personlig ansvarighet» utbytas mot en lämpligare formulering. Denna finner man då i orden »*utan personlig tillskottsplikt*», som tydligt tillkännagifva föreningsens karaktär, men icke gifva en illvillig konkurrens ett lätt köpt tillfälle att därmed söka misstänkliggöra föreningarnas soliditet och ansvarighet för ingångna förbindelser.

Förra årets kungl. proposition nr 83 med förslag till lag om föreningar stadgade i § 12, att »öfver föreningens medlemmar skall

genom styrelsens försorg hållas förteckning». I årets kungl. förslag har detta stadgande, i trogen anslutning till aktiebolagslagen, utvidgats dithän, att förteckningen »skall innehålla, förutom hvarje medlems fullständiga namn och hemvist, uppgift å det antal insatser, med hvilka hvarje medlem deltagar i föreningen». Att ålägga föreningarna en dylik omständlig registrering torde vara hvarken behöfligt eller önskvärdt. I regel äro medlemmarna bosatta på samma plats, där föreningens styrelse har sitt säte, hvadan redan däraf en dylik adressförteckning är öfverflödig. Därtill kommer att andelarna icke, i likhet med hvad fallet är med aktier, byta ägare, utan i regel förbli i den ursprungliga ägarens hand tills han utgår ur föreningen. För att bespara föreningarnas styrelse ett fullkomligt öfverflödigt arbete hemställa vi att tillägget utgår.

I § 18 stadgas, att när vinstutdelning skett i strid med lagens bestämmelser eller föreningens stadgar, skola de som uppburit sådan utdelning vara skyldiga att återbära densamma. Men därjämte föreskrifves, att de, som *deltagit i beslutet*, skola ansvara en för alla och alla för en för den brist, som vid återbäringen kan uppstå. Om detta stadgande torde med skäl kunna sägas, att det faller på sin egen orimlighet. Då förteckning öfver vid föreningsmöte närvarande delägare icke skall föras, så är det heller icke möjligt att afgöra, hvilka som »deltagit i beslutet». Och då detta icke låter sig med noggrannhet angifva, blefve följdén att *en del* ålades en ansvarighet, som flertalet, på grund af svårigheten att afgöra om de närvarit, blefve fria från. Riktigast torde därför vara att begränsa ansvarigheten till dem allena, som uppburit sådan utdelning.

Enligt nu gällande lag äger ekonomisk förening disponera sin behållna vinst på det sätt den för godt finner. Att denna rätt missbrukats, så att en majoritet med tillbakasättande af minoriteten fördelat vinsten på ett otillbörligt sätt, har icke blifvit påvisadt. Och ett dylikt tillvägagångssätt torde heller icke vara tänkbart på grund af det sätt hvarpå föreningsmedlemmarna äga föra sin talan. Med den allmänna och lika rösträtt, som tillämpas i de ekonomiska föreningarna, är ett majoritetsförtryck af den art, som ofta förekommit inom aktiebolagsvärlden, att anse som omöjligt. När emellertid herr justitieministern det oaktadt i det kungl. förslaget i § 19 intagit ett förbud för förening att, som förut varit fallet, disponera sin vinst efter eget behag, så har han endast kopierat den nya aktiebolagslagen. Till herr justitieministerns ursäkt kan visserligen anföras, att han helt säkert saknar all praktisk kändedom om de ekonomiska föreningarnas verksamhet och deras uppgift. För honom äro de tydligen sammanslutningar, fullt jämförbara

med de storindustriella och storkapitalistiska aktiebolagen, och hvad som varit nödvändigt att stadga för att hindra en liten grupp hänsynslösa aktieägare, tillfälliga innehafvare af en medels fullmakter och skenköp hopkommen röstmajoritet, att sko sig och profitera på öfriga aktieägars bekostnad, har han också trott vara nödvändigt för de ekonomiska föreningarna. Hvarje jämförelse i detta afseende mellan dessa båda vidt skilda former för ekonomisk verksamhet är emellertid falsk, ty i det ena fallet, föreningsverksamheten, gäller det samverkan mellan människor till ömsesidig nytta och fördel, i det andra fallet, aktiebolagen, är syftemålet profit och spekulation. De garantier mot missbruk och laglig oärlighet, som behövas för att skydda minoriteter af aktieägare, äro alldeles öfverflödiga för de ekonomiska föreningarnas medlemmar. Dessa föreningar hafva endast en väg att gå, om de vilja framgång, och den vägen heter *samverkan*. Ett aktiebolag består utan hänsyn till hur den ena gruppen af aktieägare behandlar den andra, den röstvärdesvare. En ekonomisk förening åter, inom hvilken ett dylikt majoritetsförtryck vore tänkbart, har snart upphört att existera, ty det har inte längre någon uppgift. Det enda behöfliga och säkra korrektivet mot dylika kupper inom föreningslifvet ligger i denna ekonomiska verksamhets egen natur. Lagstiftningen kan här inte göra något godt, men säkert förhindra föreningarnas och det rikt blomstrande ekonomiska föreningslifvets ytterligare utveckling genom att lägga för hårda band på dess rörelsefrihet. Vidare måste det vara föreningarna, som för vidare utveckling af den af dem bedrifna verksamheten icke kunna påräkna några större tillskott i nytt andelskapital, obetaget att disponera större eller mindre del af vinsten för startandet af nya, behöfliga företag. Äfven med hänsyn till detta betydelsefulla förhållande är det af vikt att gränserna icke dragas allt för snäva, så att skada följer af lagstiftningens reglerande bestämmelser. Det får därför anses mer än nog, om lagen tillser, att förenings vinstmedel icke mot ett större antal föreningsmedlemmars uttryckliga vilja användes till ändamål, som uppenbarligen stå i strid med föreningens verksamhet. Därjämte bör, om förening icke skall efter godtfinnande äga rätt att disponera tillgängliga vinstmedel, stadgas, att klagorätt öfver föreningsmötes beslut endast tillkommer ett visst minimum af medlemmar. I förra årets förslag hade herr justitieministern själf bestämt, att detta antal skulle utgöra minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmarna.

Rörande revisionen har, likaledes kopieradt efter aktiebolagslagen, i § 31 stadgats, att på framställning af minst en femtedel af samtliga föreningsmedlemmarna Konungens befallningshafvande må utse revisor.

Om denna rätt kan anses behöflig, hvilket med skäl af oss betviflas, så fordrar hänsynen till föreningarnas ekonomi, att arvodet till sålunda af Konungens befallningshafvande utsedd revisor utgår med samma belopp som till de af föreningen valda revisorerna.

Till förhindrande af att å föreningssammanträde till afgörande upptages ärende, som icke blifvit i kallelsen till sammanträdet angifvet, stadgas i § 35 att med vissa undantag icke angifvet ärende kan afgöras, om *samtliga* närvarande därtill gifva sitt samtycke. För hindrande af missbruk bör det vara fullt tillräckligt, om det stadgas, att dylikt ärende får afgöras, såframt trefjärdedelar af de närvarande därtill gifva sitt samtycke.

Hänvisande till här ofvan framhållna synpunkter hemställa vi om följande ändringar:

1:o) att § 2 erhåller följande lydelse:

Ekonomisk förening, — — — föreningens verksamhet eller har till uppgift att i parti tillhandahålla andra föreningar varor.

2:o) att § 8 gifves denna lydelse:

Ekonomisk förenings — — — orden »utan personlig tillskottsplikt» eller — — — ord (»u. p. t.») — — — orden »med begränsad personlig tillskottsplikt» eller — — — ord (»m. b. p. t.») — — — dylikt.

I firman — — — bolag.

Firman — — — föreningsfirmor.

Angående — — — stadgar.

3:o) att § 9 formuleras sålunda:

Öfver ekonomisk förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning. Denna skall innehålla, förutom hvarje medlems fullständiga namn, uppgift — — — föreningen.

Styrelsen — — — densamma.

4:o) att § 18 omformuleras:

Ej må — — — ansvare därjämte, en för alla — — — uppkomma.

5:o) att § 19 måtte erhålla följande lydelse:

Förenings vinstmedel — — — uppenbarligen står i strid med föreningens verksam-

het; föreningssammanträde *därjämte* obetaget
— — — betydenhet.

6:o) att § 31 sista stycket omformuleras sålunda:
Hvad i — — — erhålla arfvode *i likhet*
med öfriga revisorer.

7:o) att § 35 ändras:
Å föreningssammanträde — — — såframt
tre fjärdedelar af de närvarande — — —
samttycka.

8:o) att till § 45 lägges ett nytt mom. af följande
lydelse:

Klandertalan, grundad därpå, att beslut å
föreningssammanträde strider mot bestäm-
melserna i § 19, må ej anställas, med mindre
de, som föra talan, utgöra minst en tionde-
del af samtliga föreningsmedlemmarna.

Behöfliga redaktionella ändringar hemställes att utskottet vidtager.

Stockholm den 22 februari 1911.

A. J. Christierson.

J. A. Wallin.

Joh. Åberg.

E. C. Kropp.
